

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 113 din 07.03.2023

Dosar nr.: 310/2022

Petiția nr.: 3316/11.05.2022

Petent: Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA

Reclamate: FDG FUNERARE SRL, GALLERIA CREATIVE SHOP SRL

Obiect: este sesizată o reclamă ofensatoare la adresa femeilor

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1. Centrul de Dezvoltare Curriculară și Studii de Gen: FILIA, loc. București, bd. Decebal nr. 14, bl. S6, sc. 1, et. 6, ap. 23, sector 3

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. FDG FUNERARE SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, bd. George Coșbuc nr. 257 E, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: sat Costi, comuna Vânători, str. Forturilor nr. 62, jud. Galați

3. GALLERIA CREATIVE SHOP SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, str. Movable nr. 10, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: loc. Galați, str. Movable nr. 10, bl. C1, sc. 2, ap. 22, jud. Galați

II. Citarea părților

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturilor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

5. Părțile au fost citate pentru termenul din data de 28.06.2022 (filele 8-10 din dosar). Plicurile cu citațiile celor două părți reclamate s-au returnat la sediul instituției, pentru prima parte reclamată cu mențiunea “*societate mutată de la adresă, fără a se cunoaște noua adresă*”, iar pentru a doua parte reclamată cu mențiunea “*adresă incompletă*”.

6. Părțile au fost recitate pentru termenul din data de 30.08.2022. La termen părțile au fost absente. Punctul de vedere comun depus la dosar de cele două părți reclamate a fost comunicat petentului în vederea depunerii de concluzii scrise (fila 31 din dosar). Petentul nu a depus la dosar concluzii scrise.

7. Procedură legal îndeplinită.

III. Susținerea părților conform obiectului dosarului

Susținerea petentului

8. Prin petiția nr. 3316/11.05.2022 petentul precizează următoarele aspecte relevante:

- petiția vizează calendarul pentru anul 2022 al primei părți reclamate, publicat pe pagina de socializare Facebook, care promovează o imagine degradantă și ofensatoare asupra femeilor și aduce atingere demnității femeilor, promovând sexismul și obiectificarea acestora prin folosirea unei imagini hipersexualizate a acestora pentru promovarea și vânzarea de sicrie;
- petentul solicită constatarea și sancționarea de către CNCD a fetei discriminatorii comise de cele două părți reclamate prin publicarea unei reclame ofensatoare la adresa femeilor;
- în fapt, campania asumată de cele două părți reclamate are ca scop promovarea produselor prin asocierea acestora cu o serie de imagini în care femeile sunt prezentate într-un mod degradant, umilitor și cu caracter pornografic. Imaginile ilustrează femei acoperite sumar de un cearceaf, panglică sau îmbrăcate în lenjerie intimă, care se ating lasciv stând pe și în sicrie, într-una din ipostaze fiind inclusiv sugestia unui act sexual între două dintre modelele întinse într-un sicriu. Scopul acestei reclame este, de fapt, atragerea atenției asupra produselor vândute de firmă, sicriilor, mânerelor, crucifixurilor, ornamentelor, lenjeriilor, enumerate textual în imaginile în cauză prin apelul la sexualitate și tratarea femeilor drept obiecte sexuale;
- prima parte reclamată a ales să se promoveze prin instrumentalizarea corpului femeilor și hipersexualizarea acestora. După propria lor declarație, scopul reclamei este să "transmitem un mesaj pozitiv, în contrast cu domeniul în care profesăm" ca și cum portretizarea femeilor în ipostaza ofensatoare și degradantă din reclamă, precum și obiectificarea lor ar reprezenta o sursă de confort sau compensare pentru persoanele nevoite să apeleze la serviciile unei pompe funebre. Petentul consideră că asocierea femeilor cu actul sexual și portretizarea lor în ipostaze degradante sau ofensatoare sunt deosebit de periculoase, îndeosebi prin campanii publice de acest fel, care ajung să normalizeze discursul misogin în spațiul public;
- petentul arată că acesta este un act prin care stereotipurile de gen sunt folosite pentru promovarea unor produse, bagatelizând implicit problema inegalității de gen. Asumarea unei astfel de campanii de către cele două părți reclamate este îngrijorătoare și are efecte negative în societate, în special în contextul în care 55% dintre români consideră violul ca fiind justificat în anumite circumstanțe (Eurobarometrul 449, 2017). O astfel de campanie nu poate decât să normalizeze acest mod de gândire și să promoveze sexualizarea imaginii femeilor, fără a avea nicio legătură cu produsele vândute. Această reclamă nu respectă principiul egalității de șanse pentru eliminarea stereotipurilor de gen producțiile publicitare, ci le reafirmă;
- în drept, acest caz vizează fapte care au avut ca efect restrângerea dreptului la demnitate personală pe criteriul de sex (art. 15 din OG nr. 137/2000), prin publicarea unei reclame care prezintă un conținut misogin, promovând stereotipurile de gen și sexismul. Această campanie contravine normelor Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați (art. 19);
- petentul solicită constatarea săvârșirii unor fapte de discriminare pe criteriul sex, înlăturarea consecințelor fetei de discriminare prin dispunerea sancționării contravenționale a părților reclamate și solicitarea retragerii reclamei din spațiul public și

din spațiul virtual.

Ca probe, petentul anexează capturi de ecran cu postările din social – media ale părților reclamate.

9. Prin adresa nr. 4167/14.06.2022 petentul depune la dosar statutul asociației.

Sușinerile părților reclamate

10. Prin punctul de vedere comun depus la dosar cele două părți reclamate arată următoarele:

- aspectele sesizate de petent nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare;

- în fapt, petentul în calitate de organizație neguvernamentală care susține drepturile femeilor și egalitatea de gen a formulat în atenția CNCD o petiție vizând calendarul pentru anul 2022 al primei părți reclamate publicat pe pagina de Facebook care promovează o imagine degradantă și ofensatoare asupra femeilor și aduc atingere demnității femeilor, promovând sexismul și obiectificarea acestora prin folosirea unei imagini hipersexualizate a acestora pentru promovarea și vânzarea de sicrie;

- se mai reține în conținutul petiției că prima parte reclamată a ales să se promoveze prin instrumentalizarea corpului femeilor și hipersexualizarea acestora. După propria lor declarație, scopul reclamei este să “transmitem un mesaj pozitiv, în contrast cu domeniul în care profesăm” ca și cum portretizarea femeilor în ipostaza ofensatoare și degradantă din reclamă, precum și obiectificarea lor ar reprezenta o sursă de confort sau compensare pentru persoanele nevoite să apeleze la serviciile unei pompe funebre. Petentul consideră că asocierea femeilor cu actul sexual și portretizarea lor în ipostaze degradante sau ofensatoare sunt deosebit de periculoase, îndeosebi prin campanii publice de acest fel, care ajung să normalizeze discursul misogin în spațiul public;

- petentul arată că acesta este un act prin care stereotipurile de gen sunt folosite pentru promovarea unor produse, bagatelizând implicit problema inegalității de gen. Asumarea unei astfel de campanii de către cele două părți reclamate este îngrijorătoare și are efecte negative în societate, în special în contextul în care 55% dintre români consideră violul ca fiind justificat în anumite circumstanțe (Eurobarometrul 449, 2017). O astfel de campanie nu poate decât să normalizeze acest mod de gândire și să promoveze sexualizarea imaginii femeilor, fără a avea nicio legătură cu produsele vândute. Această reclamă nu respectă principiul egalității de șanse pentru eliminarea stereotipurilor de gen producțiile publicitare, ci le reafirmă;

- în final, petentul susține că ar fi fost nerespectate prevederile art. 15 din OG nr. 137/2000 și art. 19 din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și solicită să se constate săvârșirea unor fapte de discriminare pe criteriul sex, să se înlătore consecințele faptei de discriminare prin sancționarea contravențională a părților reclamate și să se dispună retragerea reclamei din spațiul public și din spațiul public virtual;

- părțile reclamate apreciază că petiția formulată de petent este total nefondată;

- pe de o parte petiția pleacă de la premise eronate și, evident, ajunge la concluzii la fel de eronate;

- pe de altă parte, toată “argumentația” expusă de petent cuprinde afirmațiile scoase din context ale redactorului cererii/petiției, fără a se fi argumetat efectiv îndeplinirea

condițiilor cumulative prevăzute de OG nr. 137/2000 cu referire strictă la fapta reclamată;

- reținând definiția discriminării, astfel cum este reglementată de art. 2 alin. 1 din OG nr. 137/2000, petentul ar fi trebuit să descrie modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din OG nr. 137/2000;

- astfel, pentru ca o faptă să fie calificată drept discriminatorie, aceasta trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

a) existența unui tratament diferențiat manifestat prin deosebire, excludere, restricție sau preferință;

b) existența unui criteriu de discriminare;

c) tratamentul diferențiat să aibă drept scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a unui drept recunoscut de lege;

d) tratamentul diferențiat să nu fie justificat obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluși scop să nu fie adecvate și necesare;

- așa cum reiese din motivația invocată anterior, pentru a ne găsi în situația unei fapte de discriminare trebuie să avem un criteriu pe baza căruia tratamentul să fi fost diferit;

- subsecvent, tratamentul diferențiat trebuie să urmărească restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice;

- CNCD a explicat în numeroase decizii de speță, în termeni mult mai simpli, dar eficienți, că se poate considera discriminare:

➤ o diferențiere

➤ între două persoane sau situații aflate pe poziție comparabilă

➤ bazată pe un criteriu și pe legătura de cauzalitate între criteriul invocat și fapta descrisă

➤ care încalcă un drept

- în speța de față, plângerea nu este de natură a evidenția niciun element de fapt care ar permite, sub aspectul scopului sau efectului creat, reținerea unui comportament factual de restricție, preferință, excludere sau deosebire aplicat direct petentului, în raport de persoane aflate în situații analoge, din cauza unui criteriu determinat și care a avut drept consecință juridică afectarea unui drept prevăzut de lege în beneficiul său;

- petentul nu invocă niciunul dintre motivele de discriminare prevăzute de legiuitor, nici nu invocă vreun alt criteriu de discriminare;

- chiar și simpla invocare a vreunui criteriu ar fi fost insuficientă deoarece legiuitorul prevede imperativ că acesta trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege;

- dacă se apreciază că s-ar fi invocat unul din motivele de discriminare prevăzute de legiuitor sau vreun criteriu de discriminare, părțile reclamate apreciază că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 15 coroborate cu art. 2 alin. 1 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;

- în concret, prima parte reclamată a apelat la serviciile celei de-a doua părți reclamate pentru ca aceasta din urmă să prezinte mai multe soluții de prezentare a serviciilor pe care societatea le prestează într-o manieră în care să se depășească bariera

psihologică umană și ușor de înțeles a domeniului în care activează, respectiv comercializarea de diferite produse folosite pentru înhumarea persoanelor trecute în neființă;

- a doua parte reclamată a oferit mai multe soluții, printre care și crearea unui "Calendar" (în adevăratul sens al cuvântului). Acest calendar nu a fost folosit niciodată în scopuri de publicitate sau de promovare a societății, fiind lesne de observat chiar din conținutul print-screenurilor depuse de petent, ci a avut scopul de a portrețiza societatea într-o altă lumină decât cea pe care o are publicul general;
- mai mult, după cum prima parte reclamată a fost asigurată de cea de-a doua parte reclamată, toate fotografiile respective au fost achiziționate cu respectarea dreptului de autor, de pe site-uri publice, recunoscute și autorizate în acest sens;
- în niciun caz, societatea nu a avut drept scop restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege tuturor femeilor;
- în niciun caz părțile reclamate nu au urmărit a crea o situație de inferioritate femeii, fiind lesne de observat acest aspect, iar aprecierile petentului sunt simple supoziții și asocieri, ele însele, nepermis de sexiste;
- nu în ultimul rând, nici măcar conținutul postărilor celei de-a doua părți reclamate nu reflectă acest aspect. Petentul citează din aceste postări pe contul de Facebook al celei de-a doua părți reclamate ("ne dorim să transmitem un mesaj pozitiv, în contrast cu domeniul în care profesăm"), însă citează parțial conținutul acestor postări;
- în finalul descrierii fotografiilor se precizează textual că "acest mesaj nu este împotriva femeii și a religiei". Cel mai probabil, dacă părțile reclamate nu ar fi delimitat clar acest aspect, probabil că petentul nici nu ar fi formulat petiția depusă la CNCD;
- în ce privește pretinsa încălcare a prevederilor art. 19 din Legea nr. 202/2002, părțile reclamate o apreciază la fel de nefondată deoarece fotografiile respective nu au făcut parte din vreo campanie publicitară promovată de societate, ci a reprezentat o simplă publicare a unor materiale gândite de cea de-a doua parte reclamată;
- în concluzie, petiția nu este de natură a evidenția niciun element de fapt care ar permite, sub aspectul scopului sau efectului creat, reținerea unui comportament factual de restricție, preferință, excludere sau deosebire aplicat direct petentului, în raport cu persoane aflate în situații analoage, din cauza unui criteriu determinat și care a avut drept consecință juridică afectarea unui drept prevăzut de lege în beneficiul său. Simplele opinii pur personale ale petentului nu pot fi considerate acte sau fapte de discriminare, motiv pentru care părțile reclamate solicită constatarea că aspectele semnalate de petent nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, astfel cum este definită în art. 2 alin. 1 din OG nr. 137/2000.

VI. Motivarea în fapt și drept

Legislație și principii

11. O.G. nr. 137/2000, la art. 2 alin. 1 prevede: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate,

a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

12. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

13. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al **O.G. nr. 137/2000**: „exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”).

14. Prin nediferențiere judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: „art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară” (**Marckx împotriva Belgiei**, 13 iunie 1979, §32) sau „analoagă” (**Van der Musselle împotriva Belgiei**, 23 noiembrie 1983, §46) ori „relevant similară” (**Fredin împotriva Suediei**, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (**Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit**, 30 iulie 1998, §75).

15. În hotărârea dată în cazul **Thlimmenos împotriva Greciei** din 6 aprilie 2000, CEDO a arătat că în ciuda prevederilor legale grecești, unei persoane condamnate penal la o pedeapsă privativă de libertate cu executare (pentru refuzul înrolării în armată) nu i poate interzice să devină notar. Astfel CEDO a concluzionat că „dreptul de a nu fi discriminat, garantat de Convenție, este încălcat nu numai atunci când statele tratează în mod diferit persoane aflate în situații analoage, fără a oferi justificări obiective și rezonabile, dar și atunci când statele omit să trateze diferit, tot fără justificări obiective și rezonabile, persoane aflate în situații diferite, necomparabile”.

16. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

17. Criteriile enumerate de **O.G. nr. 137/2000** sunt doar ilustrative, nu exhaustive, precizând „sau oricare alt criteriu”, însă aceste criterii, conform cauzisticii CEDO, trebuie să reprezinte caracteristici personale pe baza cărora persoane sau grupuri de persoane pot fi deosebite unele de altele (**Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei**, 7 decembrie 1976, §56). „Art. 14 nu protejează împotriva oricărui tratament diferențiat ci doar împotriva acelor care se bazează pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală ori pe «statut», pe baza cărora o persoană sau un grup de persoane se diferențiază între ele” (**Clift împotriva Regatului Unit**, 13 iulie 2010, §55), menționând că noțiunea „orice altă situație” trebuie să se interpreteze cât mai larg posibil (**Clift împotriva Regatului Unit**, 13 iulie 2010, §56-61), cu atât mai larg cu cât dreptul atins este considerat a fi mai important (**Clift împotriva Regatului Unit**, 13 iulie 2010, §62).

18. Conform jurisprudenței CEDO, discriminarea bazată pe etnicitatea presupusă reprezintă discriminare rasială (**Timishev împotriva Rusiei**, 13 decembrie 2005, §55-56).

19 Privind restrângerea drepturilor petentului, Colegiul director se raportează la prevederile art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament

manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

20. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: *„Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”* Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: *„comportă îndatoriri și responsabilități”*. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: *„Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

21. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;

• legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

22. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminatoriu, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

23. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de**

discriminare, republicată, accesibilă (prin publicarea în *Monitorul Oficial al României*), cu sancțiuni evidente.

24. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

25. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50);

e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (ex. **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63);

f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate,

condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (ex. **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);

g) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (ex. **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979);

h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este compatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (ex. **WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);

i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al **Convenției** (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35);

j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (ex. **NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004);

k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

m) **Convenția** nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui

segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42;

n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42);

o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (ex. **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53);

p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42);

q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (ex. **CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);

t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (ex. **AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

26. Art. 30 al Consituției României care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, indemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

27. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „*Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. -faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.*”

28. Art. 26 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 prevede: „*Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

29. În practică, CNCD a constatat, prin hotărâri menținute de instanțele de judecată, faptul că obiectualizarea și sexualizarea exagerată a femeilor în reclame reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate pe criteriul de gen (a se vedea hotărârile privind o promovare a stațiunii Mamaia de către Radu Mazăre – **Hotărârea 376/2014**; o reclamă Alka – **Hotărârea 79/2020**, spotul publicitar privind promovarea purtării centurii de siguranță – **Hotărârea 164/2015**).

Colegiul director al CNCD reține următoarele:

30. Se constată că cele două părți reclamate sunt responsabile pentru realizarea unei campanii de promovare a unor produse și servicii funerare, fiind asociate acestora o serie de imagini în care femeile sunt acoperite sumar de un cearceaf, panglică sau îmbrăcate în lenjerie intimă, într-una din ipostaze existând sugestia unui act sexual între două dintre modele întinse într-un sicriu.

31. Din punctul de vedere al dreptului la demnitate persoanele se află în situație identică indiferent de gen. Totodată trebuie reținut și faptul că din perspectiva promovării imaginii, femeile se află într-o situație mai vulnerabilă, fiind mai des tratate ca obiect sexual în reclame.

32. Criteriul de diferențiere este cel al genului (sexului).

33. Campania publicitară, reprezentând un comportament manifestat în public, este de natură să vizeze atingerea demnității, să creeze o atmosferă de intimidare, ostilă, degradantă, umilitoare, ofensatoare îndreptată împotriva femeilor.

34. Astfel, faptele reclamațiilor reprezintă discriminare, întrucât au creat o deosebire pe criteriul genului, care a avut ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

35. Imaginile promovate, în conformitate cu cazuistica CEDO, nu sunt protejate de dreptul la liberă exprimare.

36. În mod evident, exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități. Obligația de a evita expresii care, în mod gratuit, îi ofensează pe alții, care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane, are semnificație specială în situația persoanelor vulnerabile, cum sunt femeile în societatea din România.

37. Modul în care femeile sunt încă tratate în societate arată necesitatea restrângerii libertății de exprimare.

38. Se aplică amenda contravențională de 20.000 lei față de FDG FUNERARE SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, bd. George Coșbuc nr. 257 E, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: sat Costi, comuna Vânători, str. Forturilor nr. 62, jud. Galați, respectiv 20.000 lei față de GALLERIA CREATIVE SHOP SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, str. Movable nr. 10, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: loc. Galați, str. Movable nr. 10, bl. C1, sc. 2, ap. 22, jud. Galați având în vedere următoarele:

- a) discriminarea a vizat un grup de persoane (femeile);
- b) sexismul reprezintă o încălcare gravă a dreptului la demnitate;
- c) reclamații au urmărit un scop economic prin campanie;
- d) reclamații nu a mai fost sancționați anterior de CNCD.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, pcu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate reprezintă discriminare conform art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din **O.G. nr. 137/2000**;
2. Aplică amenda contravențională de 20.000 lei față de FDG FUNERARE SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, bd. George Coșbuc nr. 257 E, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: sat Costi, comuna Vânători, str. Forturilor nr. 62, jud. Galați, conform art. 26 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000**;
3. Aplică amenda contravențională de 20.000 lei față de GALLERIA CREATIVE SHOP SRL, adresa menționată în petiție: loc. Galați, str. Movable nr. 10, jud. Galați, adresa de comunicare ulterioară: loc. Galați, str. Movable nr. 10, bl. C1, sc. 2, ap. 22, jud. Galați, conform art. 26 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000**;
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Direcției Generale Regionale a Finanțelor Publice Galați.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: Amenda se va achita la Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Galați, dovada plății se va trimite către CNCD în termen

de 15 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii. În caz contrar CNCD va lua măsurile legale necesare.

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA - Membru

MOȚA MARIA – Membru

RAIU CĂTĂLIN VALENTIN – Membru

(mandat încetat cf. decizie C.C.R. nr. 41/2023, M.O. 227/20.03.2023)

SULIMAN SECYL – Membru

(mandat încetat cf. decizie C.C.R. nr. 41/2023, M.O. 227/20.03.2023)

Redactată și motivată: A.Cs., A.S., H.I.

Data redactării: 22.03.2023

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.